

T.C.
KAMU DENETÇİLİĞİ KURUMU
(OMBUDSMANLIK)

ŞİKAYET NO: 2014/5630

KARAR TARİHİ: 17/04/2015

TAVSİYE KARARI

ŞİKAYETÇİ

: P.P.

ŞİKAYET EDİLEN İDARE

: Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı (ÖSYM)

ŞİKAYETİN KONUSU

: Şikayetçi, 18 Ekim 2014 tarihinde girdiği KPSS Din Hizmetleri Alan Bilgisi (DHBT) sınavında kimliğinin arka yüzünden soğuk damganın varlığı anlaşılmasına rağmen, kimliğinde soğuk damga bulunmadığı gerekçesiyle sınavının geçersiz sayılması sonucu oluşan mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

ŞİKAYET BAŞVURU TARİHİ: 22/12/2014

I. USÛL

A. Şikayet Başvuru Süreci

1) Şikayet başvurusu, 22/12/2014 tarih ve sayı ile kayıt altına alınan, Kurumumuza ait elektronik sistem aracılığıyla gerçek kişiler için şikayet başvuru belgesi doldurularak yapılmıştır. Şikayet başvurusunun karara bağlanması için 28/3/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin 41/1-a maddesi ve İmza Yetkileri Yönergesinin 7 inci maddesinin birinci fıkrasının (e) bendi uyarınca, şikayetin incelenmesine ve araştırılmasına geçilmiş, 2014/5630 şikayet numaralı "**Tavsiye**" önerisiyle Kamu Başdenetçisi' ne sunulmuştur.

B. Ön İnceleme Süreci

2) Yapılan ön inceleme neticesinde, şikayetçinin 31/10/2014 tarihinde Kurumumuza başvurduğu ve başvurusunun, idari başvuru yolları tüketilmediği gerekçesiyle 20/11/2014 tarihli Gönderme Kararı ile ÖSYM Başkanlığına iletildiği, ancak ÖSYM Başkanlığı tarafından olumsuz cevap verilmesi üzerine 22/12/2014 tarihinde tekrar Kurumumuza başvuruda bulunduğu, böylece idari başvuru yollarının tüketildiği, şikayet konusunun Kurumumuzun görev alanına girdiği, şikayetçinin menfaat ihlali koşulunu taşıdığı, şikayetin süresinde yapıldığı ve diğer ön inceleme konularında da bir eksiklik bulunmadığı, bu nedenle şikayetin incelenmesine ve araştırılmasına engel bir durumun olmadığı tespit edilmiştir.

II. OLAY VE OLGULAR:

A. Şikayetçinin Konu Hakkındaki Açıklamaları ve İddiaları

3) Şikayetçi başvurusunda özetle; Açıköğretim Lisesi öğrencisi olduğunu, 28 Eylül 2014 tarihinde Kamu Personel Seçme Sınavı'na (KPSS) girdiğini, ardından 18 Ekim 2014 tarihinde KPSS Din Hizmetleri Alan Bilgisi (DHBT) sınavına girdiğini, ancak **sınav başlamadan önce sınıf görevlisinin kimliğinin ön kısmında soğuk damga bulunmadığı gerekçesiyle tutanak tutulmasının gerektiğini söylediğini, tutulan tutanağa kimlik bilgilerini, kimlik tespiti için yakın akrabalarının isimlerini, bazı özel bilgilerini, açık adresini ve bir hafta içinde nüfus müdürlüğüne giderek gerekli işlemi yapıp ÖSYM bürosuna başvuracağını yazarak imzaladığını,**

4) Sınavdan sonraki hafta içinde nüfus müdürlüğüne giderek kimliğini yenilettiğini, ardından soğuk damgalı kimliği ile ÖSYM'ye başvurduğunu, kendisinden dilekçe yazmasının istendiğini, bunun üzerine dilekçeyi yazıp imzalayarak ÖSYM bürosundan ayrıldığını,

5) 28 Ekim 2014 tarihinde sınav sonuçlarının açıklandığını, sonuç sayfasında "**sınav kurallarına uymadığınız için sınavınız geçersizdir**" ibaresinin yazdığını, bunun üzerine ÖSYM'yi aradığını, fakat dilekçe verilmesine rağmen bu durum yaşanmışsa yapacak bir şeyin olmadığını kendisine söylendiğini, bunun sonucunda haksızlığa uğradığını ve bu yanlışlığın düzeltilerek sınavının geçerli sayılmasını talep etmektedir.

6) Şikayetçi, ÖSYM tarafından daha önce düzenlenmiş sınavlara aynı kimlik belgesi (nüfus cüzdanı) ile defalarca girdiğini, bu sınavlarda kimliğinde soğuk damganın bulunmadığı gibi bir uyarı veya olumsuzlukla karşılaşmadığını, sınav görevlilerince yapılan belge kontrolünde soğuk damganın kimliğin arka yüzünden anlaşılmasına rağmen, kimliğin ön tarafından anlaşılmadığının kendisine söylendiğini, kimliğini yenilemesi halinde ÖSYM'ye başvurduğunda herhangi bir sorun olmayacağı beklentisinin kendisinde oluştuğunu ifade etmekte ve 2002 yılında Nüfus Müdürlüğü'nden aldığı TC kimlik numaralı ve fotoğraflı kimliğinin soğuk damgalı olmaması sebebiyle sınavı geçersiz kılınmasına rağmen, aslında kimliğinin arka yüzünde soğuk damganın mevcut olduğunu ifade etmektedir.

B. İdarenin Şikayete İlişkin Açıklamaları

ÖSYM Başkanlığı ile Yapılan Yazışma

7) Kurumumuz tarafından 04/01/2015 tarih ve .. sayılı yazıyla, ÖSYM Başkanlığından konuya ilişkin bilgi ve belgeler talep edilmiştir. Kurumumuza, ÖSYM Başkanlığı tarafından gönderilen 02/02/2015 tarihli ve ... sayılı yazıları ve ekli belgelerin incelenmesinden;

8) ÖSYM Başkanlığı, şikayetçinin sınavının geçersiz sayılmasına dayanak olarak, 2014 KPSS Din Hizmetleri Alan Bilgisi salon sınav tutanaklarını göstermiş, tutanakların incelenmesi neticesinde şikayetçinin nüfus cüzdanında soğuk damga bulunmadığının tespit edildiğini ve Yönetim Kurulunun 27/10/2014 tarihli ve 2014/25.01 sayılı kararı ile sınavın geçersiz

sayıldığını, bundan başka aynı gerekçeyle sınavı geçersiz sayılan 7 aday bulunduğunu, sınav kurallarının tüm adaylara eşit olarak uygulandığını, kuralların uygulanmasında kimseye ayrımcılık yapılmadığını,

9) Şikayetçinin 2014 tarihinde uygulanan DHBT sınavının geçersiz sayılmasında hukuka aykırılık bulunmadığını, Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 130. maddesinin 2. fıkrasında, "Soğuk damga fotoğrafın üzerine gelecek ve fotoğrafın görüntüsünü bozmayacak şekilde ve nüfus cüzdanının plastikle kaplanması işleminden sonra ay-yıldız doğru uygulanır." düzenlemesi nedeniyle nüfus cüzdanının geçerli olması için soğuk damganın nüfus cüzdanının ön yüzünde yer alan fotoğrafın üzerine gelecek şekilde yer alması gerektiği, sadece nüfus cüzdanının arka yüzünde yer alan soğuk damganın kimliğin geçerli kimlik olarak sayılması için yeterli olmadığını, bahsi geçen düzenleme nedeniyle de şikayetçinin sınavının geçersiz sayılması işleminin hukuka uygun olduğunu belirtmiştir.

Sincan İlçe Nüfus Müdürlüğü ile Yapılan Yazışma

10) Kurumumuz tarafından 04/01/2015 tarih ve . sayılı yazıyla, Sincan İlçe Nüfus Müdürlüğü'nden konuya ilişkin bilgi ve belgeler talep edilmiştir. Kurumumuza, Sincan İlçe Nüfus Müdürlüğü tarafından gönderilen 19/01/2015 tarihli ve ... sayılı yazıları ve ekli belgelerin incelenmesinden;

11) Şikayetçinin sınavının geçersiz sayılmasına konu olan nüfus cüzdanının Kayseri ili Melikgazi Nüfus Müdürlüğüne 16/08/2002 tarihinde düzenlendiğini 21/10/2014 tarihinde imza karşılığı ilgisince teslim alınarak, yeni preslenip soğuk damgası yapılan kimlik belgesinin kendisine verildiği, şikayet konusu nüfus cüzdanının, teslim alındığı günün akşamı, 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına ilişkin Yönetmeliğin 136/3. maddesi gereği imha edildiği, imha işlemine ilişkin tutanak tutulduğu, değişimi talep edilen nüfus cüzdanlarının genellikle kötü kullanım, iyi muhafaza edilmeme ve uzun yıllar kullanılması neticesinde özelliğini yitirebildiği, cüzdan sahiplerinin de bu kimlikleri değiştirmek yerine, dışarıda PVC kaplaması yapan kişilere pres yaptırılmaları sonucu soğuk damganın okunamaz hale gelebildiği, **fakat şikayetçinin kimliğinin değişimi sırasında nüfus müdürlüğüne soğuk damga konusunda bir tereddüte düşülmediği**, nüfus cüzdanı üzerinde soğuk damganın olup da okunamaması mümkün olmakla birlikte, soğuk damganın nüfus cüzdanının bir yüzünde olup diğer yüzünde olmamasının mümkün olmadığı,

12) Nüfus cüzdanı üzerindeki soğuk damganın hiç olmaması halinde, fotoğrafın nüfus cüzdanında bilgileri yazılı kişiye ait olmadığı hakkında şüphe doğuracağı, ancak soğuk damganın kabartma yazıları fotoğraf üzerinde olduğundan, fotoğraf kağıdının kalınlığı, kalitesi ve kötü kullanım koşulları nedeniyle zamanla kabartma yazıların özelliğini kaybetmesine sebep olabildiği belirtilmiştir.

C. Olaylar

13) Şikayetçi 18 Ekim 2014 tarihinde KPSS Din Hizmetleri Alan Bilgisi (DHBT) sınavına girmiştir. Şikayetçi hakkında sınav başlamadan önce salon görevlisi tarafından kimliğinde soğuk damga bulunmadığı gerekçesiyle tutanak tutulmuş, **bir hafta içinde nüfus müdürlüğüne giderek kimliğini yenilemesi ve ardından ÖSYM'ye başvurması halinde sorun olmayacağı kendisine söylemiştir.**

14) Şikayetçi sınav sorularını çözerek salondan ayrılmış, sınavdan sonraki hafta içinde nüfus müdürlüğüne giderek kimliğini yenilemiş ve ardından soğuk damgalı kimliği ile ÖSYM'ye başvurmuştur. Şikayetçinin sınavı, 27/10/2014 tarihli ve 2014/25.01 sayılı Yönetim Kurulu

Kararı ile geçersiz sayılmış ve şikayetçi, 28 Ekim 2014 tarihinde sınav sonuçlarının açıklandığında, sınav kurallarına uymadığı gerekçesiyle sınavı geçersiz sayıldığı uyarısıyla karşılaşmıştır.

15) Şikayetçi sınavının geçersiz sayılması üzerine, 31/10/2014 tarihinde Kurumumuza başvurmuş, başvurusu idari başvuru yolları tüketilmediği gerekçesiyle 20/11/2014 tarihli Gönderme Kararı ile ÖSYM Başkanlığına iletilmiş; ÖSYM Başkanlığı tarafından olumsuz cevap verilmesi üzerine, 22/12/2014 tarihinde Kurumumuza tekrar şikayet başvurusunda bulunmuştur.

D. Kamu Denetçisi Serpil Çakın'ın İnceleme ve Araştırma Bulguları

16) Şikayete ilişkin inceleme kapsamında; 02/02/2015 tarih ve ... sayılı yazı ile ÖSYM Başkanlığından, 04/01/2015 tarih ve .. sayılı yazı ile şikayete konu işleme ilişkin bilgi ve belgeler istenilmiştir. Gönderilen bilgi ve belgeler dışında İdarece yapılan hukuki açıklamalara yukarıda "İdarenin şikayete ilişkin açıklamaları" başlığı altında yer verilmiştir.

III. HUKUKİ DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. İlgili Mevzuat

17) **Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesinin 1 inci maddesinde;** "Bütün insanlar özgür, onur ve haklar bakımından eşit doğarlar. Akıl ve vicdana sahiptirler, birbirlerine karşı kardeşlik anlayışıyla davranmalıdırlar." hükmüne yer verilmiştir.

18) **2709 sayılı T.C. Anayasasının " Kamu Hizmetlerine Girme Hakkı" başlıklı 70 inci maddesinde;** "Her Türk, kamu hizmetlerine girme hakkına sahiptir. Hizmete alınmada, görevin gerektirdiği niteliklerden başka hiçbir ayırım gözetilemez." hükmü yer almakta olup, yine **Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinin "Siyasal Haklar" başlıklı 25 inci maddesinin c bendinde;** "Herkesin genel eşitlik ilkesine uygun olarak ülkesinde kamu hizmetlerine ayrımcılık yasağı ve makul olmayan sınırlamalara tabi tutulmaksızın girme hakkına sahip olması gerektiği" belirtilmiştir.

19) **3/3/2011 tarihli ve 27863 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 6114 Sayılı Ölçme Seçme ve Yerleştirme Merkezi Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun "Amaç" başlıklı 1 inci maddesinde;** "Başkanlık tarafından yapılacak her türlü sınav ve yerleştirmeler ve bu sınavlarda görev alanların yetki ve sorumluluklarına ilişkin usul ve esasları düzenlemede ÖSYM'nin yetkili olduğu,

"Kuruluş Görev ve Yetkiler" başlıklı 3 üncü maddesinin 2 inci fıkrasının; ğ ve i bentlerinde sırasıyla, "Görev, yetki ve sorumluluk alanına giren konularda idari düzenlemeler yapmak ve kılavuzlar hazırlamak" ve "Gerekli hallerde sınavları ertelemek, kısmen veya tamamen iptal etmek, adayların işlemlerini geçersiz saymak." hükümlerine yer verilmiştir.

Aynı Kanunun "Temel İlkeler" başlıklı 7 inci maddesinin 1 inci fıkrasında; "Sınav, ölçme, değerlendirme ve yerleştirme işlemleri, güvenilirlik, gizlilik, tarafsızlık, bilimsellik ilkeleri çerçevesinde ve adaylara fırsat eşitliği sağlayacak biçimde yapılır." hükmü ve aynı maddenin 5 inci fıkrasında ise, "Sınavlarla ilgili her türlü açıklama, başvuru ve sınav sonuçlarının adaylara

duyurulması, Başkanlığın internet sayfasında yapılır. İnternet sayfasındaki duyurular adaylara tebliğ hükmündedir." hükümlerini amirdir.

20) İlk defa kamu hizmeti ve görevlerine atanacakların seçimi ile kamu kurum ve kuruluşlarında özel yarışma sınavına tabi tutulmak suretiyle girilen mesleklere atanacakların ön elemesi amacıyla yapılacak sınavların genel ilkeleri ile usul ve esaslarını tespit eden 3/5/2002 tarihli ve 24744 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Kamu Görevlerine İlk Defa Atanacaklar İçin Yapılacak Sınavlar Hakkında Genel Yönetmeliğin 6 ıncı maddesinde; KPSS Kılavuzu ve Başvuru Belgesinin ÖSYM tarafından hazırlanacağı ifade edilmektedir.

21) 26/9/2012 tarihli ve 28423 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Adayların ve Sınav Görevlilerinin Sınav Binalarına Giriş Koşullarına İlişkin Yönetmeliğin "Tanımlar" başlıklı 3 üncü maddesinin 1 inci fıkrasının f bendinde; "Kimlik Kartı: Nüfus cüzdanı ve geçerlilik süresi olan pasaport ile bu belgelerin dışında, sınavın ve sınav yapılacak merkezin özelliğine göre gerektiğinde ÖSYM tarafından geçerli kimlik belgesi olarak kabul edilebilecek belgeleri" şeklinde tanımlanmıştır.

22) 23/11/2006 tarihli ve 26355 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin "Yıpranma ve tahrifat" başlıklı 125 inci maddesinin 2 inci fıkrasında; "Nüfus ve uluslararası aile cüzdanı üzerinde tahrifat yapıldığının tespit edilmesi halinde, ilgili hakkında Cumhuriyet savcılığına suç duyurusunda bulunulur. Kötü kullanımdan dolayı yıpranması nedeniyle taşıdığı bilgilerden tereddüt duyulan nüfus veya uluslararası aile cüzdanı ile herhangi bir işlem yapılmaz, ilgili kişiye cüzdanı yenilemesi gerektiği bildirilir. " hükmü yer almaktadır.

Aynı Yönetmeliğin "Paraf Edilmesi ve Onaylanması" başlıklı 130. maddesinin 2. fıkrasında, "... Soğuk damga fotoğrafın üzerine gelecek ve fotoğrafın görüntüsünü bozmayacak şekilde ve nüfus cüzdanının plastik kaplanması işleminden sonra ay-yıldız doğru uygulanır." ve 3. fıkrasında, "Nüfus müdürlüğüne ait soğuk damganın kırılması, kaybolması veya yeni bir nüfus müdürlüğü ya da şefliği oluşturulduğu takdirde, soğuk damga temin edilinceye kadar geçecek süre içerisinde, verilecek cüzdanların üzerindeki fotoğraflar nüfus müdürlüğünün mühürü ile tasdik edilir." hükümlerine yer verilmiştir.

23) 27/02/2014 tarihinde yürürlüğe giren Sınav Uygulama Yönergesinin 22 inci maddesinin 3 numaralı paragrafında; "Genel olarak, yerine başkasını sınava sokmak isteyen sahteciler kendi Sınava Giriş Belgesini, yerlerine sınava giren adaylara vermektedirler. Bu durumda sınava giren aday her iki belgeyi de yanında bulundurmaktadır. Bu nedenle kimlik denetimi sırasında adayın fotoğraf ve kimlik bilgileri yanında Aday Kontrol Listesine de bakılmalıdır. Sınava Giriş Belgelerini kontrol ederken görevlilerin çok dikkatli olmaları, her adayın yüzüne iyice bakarak adayın belgedeki fotoğraf ve nüfus cüzdanındaki/pasaportundaki fotoğrafla karşılaştırmaları ve nüfus cüzdanında soğuk damga olması son derece önemlidir.", 20. maddesinin "1. Adayların Salona Alınması" başlığı altında 5 numaralı paragrafta "Sınavın başlama saatinden önce adayların yüzüne, Sınava Giriş Belgesine, Nüfus Cüzdanına (veya süresi geçerli pasaport), Nüfus Cüzdanındaki fotoğraf üzerinde bulunan soğuk damgaya ve Aday Kontrol Listesindeki fotoğrafına dikkatlice bakarak adayları tek tek salona alınız." ifadelerine yer verilmiştir.

24) 2014-KPSS Lisans Kılavuzunun, "3.3. Sınava Girerken Adayın Yanında Bulundurması Gereken Belgeler" başlıklı maddesinin "b) Nüfus Cüzdanı veya Süresi Geçerli Pasaport" alt

başlıındaki "Nüfus cüzdanı veya pasaport dışında, zorunlu askerlik görevini ifa eden er/erbaşlar ile askerî öğrenciler için askerî kimlik belgesi (Bu özel durum, muvazzaf askerler için geçerli değildir.), tutuklu/hükümlü adayların bu durumlarını kanıtlayan fotoğraflı resmî belge, Türk vatandaşlığından izin ile ayrılanlar ve bunların kanuni mirasçılara ait Pembe/Mavi Kartlar kabul edilecektir. Bunların dışında; sürücü belgesi, meslek kimlik kartları vb. diğer tüm belgeler sınava giriş için geçerli sayılmayacaktır. **Nüfus cüzdanında soğuk damga basılı olmalı**, adayın sınav görevlilerince kolaylıkla tanınmasını sağlayacak güncel bir fotoğraf ve T.C. Kimlik Numarası bulunmalı, pasaportun süresi geçerli olmalıdır. **Üzerinde soğuk damga, adayın sınavda kolaylıkla tanınmasını sağlayacak güncel bir fotoğraf veya T.C. Kimlik Numarası bulunmayan nüfus cüzdanları ile geçerlilik süresi bitmiş pasaport kabul edilmeyecektir.**" ve devamında "Bu belgelerini eksiksiz olarak yanında bulundurmayan bir aday, mazereti ne olursa olsun, sınava alınmayacaktır. Bir aday bu belgeleri yanında olmadığı hâlde Sınav Koordinatörlerinin, bina ve salon görevlilerinin veya ÖSYM Temsilcilerinin kararıyla herhangi bir salonda sınava alınmış olsa bile, bu adayın sınavı ÖSYM Yönetim Kurulunca geçersiz sayılacaktır." şeklindeki düzenleyici hüküm yer almaktadır ve yine 8 Ekim 2014 tarihli duyuruda da

(<http://www.osym.gov.tr/belge/1-22048/2014-kamu-personel-secme-sinavi-kpss-dinhizmetleri-ala-.html>) aynı uyarılara yer verilmiştir.

25) 2014-KPSS Lisans Kılavuzunun "3.6 Sınavda Uyulması Gereken Kurallar" başlıklı maddesinde, "Sınav binaları/salonları ÖSYM tarafından kurulacak güvenlik kameraları ile izlenebilecektir. Kamera kayıtlarının gerektiğinde kanıt olarak kullanılacağı unutulmamalıdır.", "3.9 Sınavın geçerli Sayılması Nelere Bağlıdır?" başlıklı maddesinde, "Belgeleri eksik veya geçersiz olduğu halde salon görevlileri tarafından yanlışlıkla sınava alınan veya sınav kurallarına uymadıkları halde sınav düzenini bozmamak için salondan çıkarılmayarak sınava devam ettirilen adayların sınavları, sınav tutanakları ve kamera kayıtları incelenerek ÖSYM Yönetim Kurulu kararıyla geçersiz sayılır. Sınav tutanaklarında herhangi bir kayıt veya tespit olmaması, kamera kayıtlarının incelenmesi neticesi tespit edilen kural dışı davranışlar sebebiyle adayın sınavının geçersiz sayılmasına engel teşkil etmez. Sınav görevlisinin kusur veya ihmali söz konusu olduğunda ÖSYM Yönetim Kurulu tarafından kamera kayıtları esas alınır." şeklinde uyarıya yer verilmiştir.

26) 30/1/2013 tarihli "Sınav Uygulamalarına İlişkin Güvenlik Tedbirleri" başlıklı Basın Duyurusunda

(<http://www.osym.gov.tr/belge/1-14937/sinav-uygulamalarına-iliskin-guvenliktedbirleri-30012-0-.html>) "3. . Nüfus cüzdanında soğuk damga basılı olmalı...Üzerinde soğuk damga, güncel bir fotoğraf veya T.C. Kimlik Numarası bulunmayan nüfus cüzdanları ile geçerlilik süresi bitmiş pasaport kabul edilmeyecektir. Bu belgeleri yanında olmadığı halde veya kurallara uygun olmayan belgeler ile Sınav Merkezi Koordinatörlerinin, ÖSYM Temsilcilerinin, bina veya salon görevlilerinin kararıyla herhangi bir salonda aday sınava alınmış bile olsa, bu adayın sınavı ÖSYM Yönetim Kurulunca geçersiz sayılacaktır." ifadesine yer verilmiştir.

B. Şikayet Konusuna İlişkin Uygulamalar

27) Yargıtay 11. Ceza Dairesinin 04/06/2013 tarihli ve E: 2012/1546, K:2013/9334 sayılı Kararında;

"...Resmi belgeyi bozmak, yok etmek ya da gizlemek" suçunun oluşabilmesi için belgenin içeriğindeki bilgilerin anlaşılabilir, kullanılmaz hale getirilmekle birlikte belgenin maddi varlığına dokunulmaksızın ondan faydalanma imkanlarının ortadan kaldırılması ya da belgenin tamamen

yok edilmesi gerekeceği, somut olayda sanığın suça konu nüfus cüzdanındaki kimlik bilgileri üzerinde herhangi bir kazıntı ya da silinti yapmadan kimlikteki orjinal fotoğraf üzerine kendi fotoğrafını yapıştırmak suretiyle tahrifat yaptığı belgeyi kullanmaktan ibaret eyleminde resmi belgede sahtecilik suçunun oluşacağı ancak aldatma kabiliyetinin oluşmadığı yönündeki gözlem karşısında unsurları oluşmayan resmi belgede sahtecilik suçu yönünden sanığın beraatine karar verilmesi" hükmüne varılmıştır.

28) Yargıtay 6. Ceza Dairesinin 20/06/2002 tarihli ve E: 2002/4010, K:2002/8654 sayılı Kararında;

"...üzerinde fotoğraf değişikliği yapılan nüfus cüzdanı ve fotoğrafta zorunlu olan soğuk damganın bulunmaması nedeniyle kandırıcılık yeteneği taşımayan belgede, suç unsurlarının oluşmadığı dikkate alınarak, beraat yerine mahkumiyete karar verilmesi yasaya aykırı görülmüş" ve hüküm bozulmuştur.

C. Hukuka ve Hakkaniyete Uygunluk Yönünden Değerlendirme

29) Yukarıda 3 nolu paragrafta yazılı olduğu üzere şikayet başvurusunun mağduriyetin giderilmesini talep ettiği, 4 nolu paragrafta yazılı olduğu üzere idarenin bu talebi reddettiğinin anlaşıldığı, 6114 sayılı Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Başkanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 4. maddesinde gerekli hallerde adayların sınavının geçersiz sayılmasına karar verme yetkisinin Yönetim Kurulunda olduğu belirtilmiş isede ;

30) Dosya kapsamındaki somut olaya bakıldığında ise, ÖSYM tarafından bir takım önlemlerin alınmasının bir gereklilik olduğundan bahisle, ayırt edici özelliğinin kolaylığı ve taklit edilmesinin zorluğu nedeniyle sınavlarda nüfus cüzdanı ve pasaportun geçerli belge olarak kabul edilmesi karşısında aday, nüfus müdürlüğünden almış olduğu mühürlü nüfus cüzdanı ile sınava girmiştir. Şikayetçinin girdiği sınavda sınav görevlilerince tutulan tutanağa göre nüfus cüzdanında soğuk damga olmaması nedeniyle sınavının geçersiz sayılması işleminde ÖSYM'nin iddia ettiği gibi mevzuatta açıkça yer verilen hükümlere uyulmamasından kaynaklanmamaktadır. Aday hakkında tutanak tutulmasını gerektiren husus, kimlikte soğuk damganın bulunmaması değil, kimliğin bir yüzündeki soğuk damganın ilk bakışta net bir şekilde anlaşılabilmesidir. Kaldı ki, sınav görevlileri tarafından şikayetçinin endişesi giderilmiş, kimliğini yeniletmesi halinde sorun yaşamayacağı kendisine ifade edilmiştir. Sincan Nüfus Müdürlüğünün bilgi-belge isteme yazımıza verdiği cevapta bu hususun makul açıklaması yapılmıştır. yüzünde olup diğer yüzünde olmamasının mümkün olmadığını açıkça ifade etmiştir. **Nüfus Müdürlüğü yenileme esnasında herhangi bir tereddütle karşılaşmadığını, nüfus cüzdanlarının üzerinde soğuk damganın olup da okunamaması mümkün olmakla birlikte, soğuk damganın nüfus cüzdanının bir yüzünde olup diğer yüzünde olmamasının mümkün olmadığını, şikayetçinin kimliğinin değişimi sırasında nüfus müdürlüğünce soğuk damga konusunda bir tereddüte düşülmediği, tüm bunlara ilave olarak, değişimi talep edilen nüfus cüzdanlarının genellikle kötü kullanım, iyi muhafaza edilmeme ve uzun yıllar kullanılması neticesinde özelliğini yitirdiğini, cüzdan sahiplerinin de bu kimlikleri değiştirmek yerine, dışarıda PVC kaplaması yapan kişilere pres yaptırılmaları sonucu soğuk damganın okunamaz hale gelebildiğini belirtmiştir.** Bu doğrultuda, Nüfus Müdürlüğü tarafından soğuk damga konusunda tereddüte düşülmediğinden nüfus cüzdanı imha edilmiş ve imha tutanağı tutulmuştur. Anlaşılacağı üzere, kimlikte soğuk damganın bulunmamasından değil, tek yüzünden soğuk damganın varlığının net bir şekilde anlaşılabilmesinden söz edilebilecektir.

31) Ancak ÖSYM Başkanlığı, adayın sınavını, kimliğin ön yüzünde soğuk damganın bulunmadığı gerekçesiyle değil, kimlikte soğuk damga bulunmadığı gerekçesiyle geçersiz kılmıştır. Fakat sınavın geçersiz sayılmasına ilişkin gerekçelerinde yer alan Nüfus Hizmetleri Kanununun Uygulanmasına İlişkin Yönetmeliğin 130 uncu maddesi hükmü gereği (Bkz.par.21) düzenlemesi nüfus cüzdanının geçerli olması için soğuk damganın nüfus cüzdanının ön yüzünde yer alan fotoğrafın üzerine gelecek şekilde yer alması gerektiği, sadece nüfus cüzdanının ön yüzünde yer alan soğuk damganın kimliğin geçerli kimlik olarak sayılması için yeterli olmadığı, bundan dolayı da şikayetçinin sınavının geçersiz sayılması işleminin hukuka uygun olduğu şeklinde verdiği cevap isabetsizdir. Şöyle ki, ilgili yönetmelik maddesi bir zorunluluktan veya geçerlilik şartından söz eden bir hüküm olmayıp, soğuk damganın kimliğe uygulanması ile ilgili yol gösterici bir hükümdür ki, şikayetçinin kimliğinde soğuk damganın bulunmaması gibi bir durum söz konusu değildir. Şikayete konu olayda soğuk damganın bulunmaması değil kimliğin ön yüzünden net anlaşılması söz konusu olduğundan ÖSYM'nin sınav hizmetlerinin yerine getirilmesinde sınav güvenliği amacını aşan bir tutumu söz konusudur.

32) Diğer yandan sınav sırasında sınav görevlilerinin kimlikteki soğuk damga ile ilgili olarak tereddütte düştükleri anlaşılabilir olup bu tereddütlerin giderilmesinin gerektiği kabul edilmekle birlikte şikayete konu olayda bunun usulünde de sıkıntı yaşandığı kanaatine varılmıştır. ÖSYM Sınav Yönergesinin 22. maddesinin 2 numaralı paragrafında, "Adayın, Sınava Giriş Belgesindeki ve/veya Aday Kontrol Listesindeki fotoğrafına benzerliği konusunda bir kuşku duyar fakat kesin karara varamazsanız veya belgedeki/listedeki fotoğrafın baskı kalitesinin bozuk, kötü olması nedeniyle adayı tanımakta güçlük çekerseniz sınav sonunda adaya boş bir kâğıt vererek, kendi el yazısıyla ve tükenmez kalemle kimliğini açıklayan birkaç cümle yazdırarak imzalatınız. (Adı-soyadı, doğum yeri ve tarihi, ana-baba adı, okuduğu okul vb.) Bu yazıyı ve adayın Sınava Giriş Belgesini Salon Sınav Tutanağına ekleyiniz. Adayın yanında yeni çekilmiş vesikalık bir fotoğrafı bulunuyorsa fotoğrafı da yazıya ekleyiniz. Yanında yeni çekilmiş vesikalık bir fotoğrafı bulunmayan adaya, son altı ay içinde kendisini kolaylıkla tanıtabilecek şekilde çekilmiş vesikalık bir fotoğrafını 5 gün içinde ÖSYM'ye bir dilekçe ekinde ulaştırmasını, bunu yapmadığı takdirde sınavının geçersiz sayılacağını söyleyiniz. Adayın bu ifadeleri, el yazısı ile yazdığı yazıya da yazmasını sağlayınız ve bu durumu tutanakta belirtiniz." uyarılarına yer verilmiştir. Buradan da anlaşılacağı gibi, sınav görevlilerinin sadece kimliğin ön yüzünde resmin üzerinde soğuk damga bulunmadığı yönündeki beyanları, ancak adayın aday kontrol listesindeki veya sınav giriş belgesindeki fotoğrafa benzerliğinden kuşku duymaları halinde geçerlidir. Sınav görevlileri, aday ile kimlikte yer alan fotoğraftaki kişi arasında benzerlik konusunda kuşku duymadıkları halde yorum yoluyla iki yüzünde de soğuk damga bulunması gerektiği sonucuna ulaşmaları ve bu yoruma binaen sınavın geçersiz sayılması hakkaniyetle bağdaşmamaktadır.

33) Yukarıda yazılı Yargıtay içtihatlarından da anlaşılacağı üzere, kimliğin tek yüzünden soğuk damganın silinmesi ve ilk bakışta anlaşılabilmesi kimliğin sahte olduğunu göstermeyeceğinden, kimlik kanıtlayan belgelerden birinin ibrazı halinde aslında sorun çözülebilecektir. Burada ÖSYM mevzuatında sınavda geçerli kimlik belgelerinin nüfus cüzdanı ve pasaportla sınırlandırılmış olması kuralını aşan bir durum söz konusu değildir. Çünkü, aday sınavı T.C. kimlik numaralı ve mühürlü nüfus cüzdanı ile girmiştir. Bu durumda, salon görevlilerinde bulunan aday listesi, sınav giriş belgesi vs. gibi belgelerde yer alan fotoğraflarla basit bir karşılaştırma yapılabilecek ve adayın mağdur olmaması için pratik bir çözüm üretilebilecektir. Adayın nüfus cüzdanı yanında bulunduğu için, resmîyeti haiz diğer belgeleri (sürücü belgesi vs.) ibraz etmesi kendisinden istenebilirdi. Nüfus cüzdanı, uluslararası aile cüzdanı, ehliyet, pasaport, T.B.M.M. kimlik belgesi, memur cüzdanı, avukat kimlik kartı, basın kartı, yabancılara mahsus ikamet tezkeresi, yabancı ülke kimlik kartı veya pasaportu nüfus cüzdanı yenilemesinde, kimlik kanıtlamada istenecek belgeler olarak sıralanmış, sınav esnasında da tahdidi olarak sayılan bu

belgelerden biri ile adayın nüfus cüzdanının kendisine ait olduğuna dair bir karinenin varlığına dayanılabildi. Adayın nüfus cüzdanının sahte olması ihtimalinde, sınav görevlilerinin suç duyurusunda bulunmaları icap ederdi, kaldı ki, böyle bir durum vaki değildir.

34) Üstelik sınav salonu kamera görüntülerinin incelemesinden, yaşananların şikayetçide sınavının geçersiz olacağı izlenimi bırakmamış hatta verilen telkinlerle rahatlatılmıştır. Şöyle ki, kamera kayıtlarından şikayetçinin kimliğinin sadece ön yüzünden soğuk damganın varlığının anlaşılamadığı şeklindeki iddialarını doğrular nitelikte bulgulara ulaşılmıştır. ÖSYM Başkanlığı tarafından gönderilen sınav salonu kamera kaydında, kamera, saat 09.01'i göstermekte iken, salon görevlisi kimlik kontrolü yapmakta ve şikayetçinin kimliğini kontrol ederken kimliğinin ön yüzünde soğuk damga bulunmadığını düşünerek diğer görevliye danışmakta ve ardından sınav görevlisi kimliğin arkasında soğuk damga bulunduğu, fakat her iki yüzünde de bulunması gerekip gerekmediği konusunda emin olamadığından, durumu netleştirmek amacıyla kimlikle birlikte sınav salonundan ayrılmaktadır. 9.05'ta görevli, adaya kimliğini 2002 yılında aldığı için soğuk damga bulunmadığını söylemekte ve daha sonra bu durumun bazen gözden kaçabileceğini, daha önceki KPSS'ye girmesinde memurun hatası olabileceğini, bu durumda adayın kendi el yazısı ile tutanak tutması gerektiğini, adayın "tutanak girmeme engel mi?" demesi üzerine, sınava girmesine engel olmadığını, fakat 1 hafta içinde nüfus müdürlüğünden soğuk damgalı yeni bir kimlik alıp, ÖSYM'ye getirmesi gerektiğini söylemektedir. Yine konuşmanın devamında, görevliler adaya yazacağı dilekçeye ne yazması gerektiğini söylemekte, 9.11'de adayın sol arka çaprazında oturan aday, "resme bakınca ön taraf belli oluyor" dediğinde, görevliler tarafından "arkasında var, 2 tane olması gerekiyor" denmektedir. Saat 9.12'de diğer adayın uzaktan bakınca ön taraftan anlaşıldığında ısrar etmesi üzerine, görevliler, "varsa da problem yaşamaz" diyerek şikayetçinin haklı beklenti içine girmesini sağlamaktadır.

35) Şikayetçinin 2002 yılında aldığı nüfus cüzdanı ile sınava girmek üzere sınav giriş belgesinde kendisine bildirilen sınav salonuna gittiği, daha önce ÖSYM'nin yaptığı hiçbir sınavda sorun yaşamadığı için kimliğinin bir yüzünden soğuk damganın anlaşılabilmesi hususunun sınavını geçersiz sayacağını öngöremeyerek sınava girdiği anlaşılmaktadır. Bunun yanında, şikayetçinin, sınav binasının girişinde yapılan kimlik kontrollerinden sorun yaşamadan geçmesi, erkenden sınav salonuna gelmiş olması da dikkate alındığında, adaya yüklenebilecek herhangi bir kusurdan söz edilemeyecektir. **Somut olayda da şikayetçi kendisine düşen sorumluluğu yerine getirmiş, sınav salonu görevlileri tarafından kendisine söylenenleri yaparak, bir hafta içinde kimliğini yenileterek ÖSYM Başkanlığına dilekçesini ibraz etmiştir.** Nüfus Hizmetleri Yönetmeliğinin 125. maddesinin 2. fıkrası da, "Kötü kullanımdan dolayı yıpranması nedeniyle taşıdığı bilgilerden tereddüt duyulan nüfus veya uluslararası aile cüzdanı ile herhangi bir işlem yapılmaz, ilgili kişiye cüzdanı yenilemesi gerektiği bildirilir." ifadelerine yer verdiğinden, tereddüt halinde tesis edilecek işlem, adayın kimliğini yeniletene kadar bekletilmeli, yenilen kimliğin ibrazından sonra da işlem yapılmalıdır. Şikayetçinin sınavının geçerli sayılacağı beklentisi ile nüfus müdürlüğüne başvurduğu ve yeni kimliği ile ÖSYM'ye başvurduğu, kamera kayıtlarında görülen kişinin, eski ve yeni kimlikte yer alan fotoğraftaki kişi olduğu da anlaşıldığından, söz konusu sınavın geçersiz sayılmasında isabet bulunmamaktadır.

36) **Sonuç olarak, ÖSYM tarafından aday hakkında işlem tesis edilirken hukuka ve hakkaniyete uygun davranılmadığı ve sınav başlamadan önce yaşadığı stres ve olumsuzluk nedeniyle adayın mağduriyetini oluşturacak ve kişiliğini zedeleyecek şekilde sınavının geçersiz sayıldığı, özellikle Ankara Valiliği Sincan İlçe Nüfus Müdürlüğü tarafından verilen cevap da dikkate alınarak, Kurumumuza ulaştırılan belgelerin ve konuyu düzenleyen mevzuat hükümlerinin ve kamera kayıtlarının incelenmesi ile adayların sınava girerken yanlarında bulunması gereken kimlik belgelerinde soğuk damga bulunması**

gerektiği, fakat kamera görüntülerinden de anlaşılacağı üzere, kimliğin sadece arka tarafında soğuk damga bulunduğu gerekçesiyle, üstelik nüfus cüzdanını yenilemesi halinde herhangi bir sorun olmayacağı güveni kendisine verilerek haklı beklenti içine girmesine yol açılmış olduğundan, şikayetçinin kimliğinin arka yüzünden soğuk damga anlaşılmasına rağmen kimlikte soğuk damganın bulunmadığı gerekçesiyle sınavın geçersiz sayılması işleminin hukuka ve hakkaniyete aykırı olduğ u, sonucuna varılmıştır.

E. İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

37) Şikayet konusu olayda, mevzuatın uygulamaya yansım ası bakımından sınav görevlileri aracılığıyla ortaya çıkan farklılıkların söz konusu olduğ u ve bu kapsamda Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesinin "Siyasal Haklar" başlıklı 25. maddesinin c bendinde, belirtilen herkesin genel eşitlik ilkesine uygun olarak ülkesinde kamu hizmetlerine ayrımcılık yasağı ve makul olmayan sınırlamalara tabi tutulmaksızın hakkına sahip olması gerektiğine ilişkin hükmüne ve ayrıca Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Bildirgesinin 1 inci maddesine uygun davranılmadığı, şikayetçi için insan haklarına uygunluk yönünden, etkin başvuru yollarının açık olduğ u, hakların kötüye kullanıldığının tespit edilemediği vb. insan hakları ihlaline rastlanmamıştır.

F. İyi Yönetişim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

38) 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi Yönetim İlkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde "Kurumun, inceleme ve araştırma yaparken idarenin, insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde; kanunlara uygunluk, ayrımcılığın önlenmesi, ölçülülük, yetkinin kötüye kullanılmaması, eşitlik, tarafsızlık, dürüstlük, nezaket, şeffaflık, hesap verilebilirlik, haklı beklentiye uygunluk, kazanılmış hakların korunması, dinlenilme hakkı, savunma hakkı, bilgi edinme hakkı, makul sürede karar verme, kararların gerekçeli olması, karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi, kararın geciktirilmeksizin bildirilmesi, kişisel verilerin korunması gibi iyi yönetim ilkelerine uygun işlem ve eylem ile tutum veya davranışta bulunup bulunmadığ ını gözeteceği düzenlenmiştir. Söz konusu Yönetmelik hükmünde yer alan ilkelerin kaynağını teşkil eden Avrupa Birliđi Temel Haklar Şartının 41 inci maddesinde de iyi yönetim hakkından bahsedilmekte olup, benzer ilkelere Avrupa Parlamentosu tarafından kabul edilen "Avrupa Doğ ru İdari Davranış Yasası'nda" da yer verilmiştir.

39) Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi 'nin İyi İdare Konusunda Üye Devletlere CM/Rec(2007)7 sayılı Tavsiye Kararı' nın ekindeki İyi İdare Yasası' nın " İyi İdarenin İlkeleri" başlıklı I. Bölümünün; "Yasallık İlkesi" başlıklı 2 nci maddesinin birinci fıkrasında; "İdare yasaya uygun faaliyette bulunur. Takdir yetkisini kullandığında da keyfi kararlar alamaz." aynı maddenin üçüncü fıkrasında; "Yetkilerini ve işleyiş yöntemlerini düzenleyen kendi içdüzen kurallarına uygun davranır." "Eşitlik İlkesi" başlıklı 3 üncü maddesinin birinci fıkrasında "İdare eşitlik ilkesine uyar" , "Tarafsızlık İlkesi" başlıklı 4 üncü maddesinin ikinci fıkrasında "Yalnızca ilgili verileri dikkate alarak nesnel biçimde davranır", "Orantılılık İlkesi" başlıklı 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasında " İdare takdir yetkisi kullandığında, kararının özel kişilerin hak ve çıkarları üzerindeki her türlü olumsuz etkisi ile takip edilen amaç arasında uygun bir denge kurar. Alınan hiç bir önlem aşırı olmamalıdır", " Hukuki Kesinlik İlkesi" başlıklı 6 ncı maddesinin birinci fıkrasında, " İdare hukuki kesinlik ilkesine uygun faaliyette bulunur." kurallarına yer verilmiştir.

40) Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirme neticesinde; ilgili idareden istenilen bilgi ve belgelerin süresi içinde idarece gönderildiği, ilgiliye makul sürede, gerekçeli cevap verildiği ve iyi yönetim ilkelerine uyulduğu,;

Ancak şikayetçinin özellikle sınav başlamadan yaşadığı stres ve sınava giren diğer kişiler karşısında açık bir şekilde adalet duygularını ve onurunu zedeleyici bir muameleye maruz bırakılarak mağdur edildiği şikayetiye, karara karşı hangi sürede hangi mercilere başvurabileceğinin gösterilmemiş olması sebebiyle " karara karşı başvuru yollarının gösterilmesi" ve kanunilik ilkesine ilkesine uyulmadığı anlaşılmış olup, İdareden bundan böyle bu ilkelerede uyması beklenmektedir.

IV. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

A. Dava Açma Süresinin Yeniden Başlaması

41) 14/6/2012 tarihli ve 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 21 inci maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, bu tavsiye kararı üzerine otuz gün içinde herhangi bir işlem tesis edilmez veya eylemde bulunulmaz ise durmuş olan dava açma süresi kaldığı yerden işlemeye başlayacaktır.

B. Yargı Yolu

42) 2709 Sayılı 1982 Anayasasının Temel Hak ve Hürriyetlerin Korunması Başlıklı 40. maddesinin 2. fıkrasında, "Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır." hükmü yer almakta olup, 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20. maddesinin 2. fıkrası uyarınca, takdir başvurana ait olmak üzere ilgili idarenin işlemine karşı 60 günlük dava açma süresinden arta kalan süre içinde Ankara İdare Mahkemesine yargı yolu açıktır.

V. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçeler ve dosya kapsamına göre; ŞİKAYETİN KABULÜNE;

1) Şikayetçinin 2014 KPSS Din Hizmetleri Alan Bilgisi (DHBT) Sınavının geçerli sayılarak yeni bir işlem tesisi ve mağduriyetinin makul sürede giderilmesi hususunda **ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**
2)Yukarıda anılan Kanunun 20 inci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca, Ölçme, Seçme ve Yerleştirme Başkanlığınca bu karar üzerine tesis edilecek işlem ya da tavsiye edilen çözümün uygulanabilir nitelikte görülmediği takdirde gerekçesinin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

3) **Bu kararın şikayetçi ile ÖLÇME, SEÇME VE YERLEŞTİRME MERKEZİ BAŞKANLIĞINA (ÖSYM) TEBLİĞİNE**

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisi'nce karar verildi.

M.Nihat ÖMEROĞLU
Kamu Başdenetçisi